

ISE ETO ILERA IJOBA APAPỌ

Iwe pelebe yi se alaye eto ilera ijọba apapọ (NHS) ni orile-ede UK.

Eto ilera ijọba apapọ wa fun itoju ara ẹni ni orile-ede UK, owo-ori ti awọn eniyan nsan si ni a nlo fun eto naa. Awọn eniyan ti nwa aabo ni orile-ede miiran nitori rogbodyan eto oselu ni orile-ede wọn (asylum seekers), ni ẹtọ lati jẹ anfaani eto ilera NHS laisan owo, nigbati a ba si nwadi ohun ti o mu wọn sa kuro ni ilu wọn. Iwo yoo nilo fọmu HC2, eyiti ile-ise ti nsatileyin fun ẹtọ awọn ti nwa idaabobo ni orile-ede yi (NASS), tabi awọn ile-itaja oogun nse ipese rẹ, lati le gba oogun lofe, lati le jẹ anfaani itoju eyin ati ẹnu lofe, lati le jẹ anfaani ayewo oju ati gbigba jigi iriran lofe.

Ko si eyikeyi ninu awọn osise ile-ise NHS ti yoo so ohun ti o ba so fun won fun elomiran, tabi fun ajo miiran, laijewipe o fun won lase lati se bee, eyi si kan awọn dokita, noosi, ati awọn olutumode papa. Gbogbo itoju ti a o se fun o yoo je labe asiri, eyi ki yoo si ni ohun kankan se pelu idajo nipa ohun ti o so wipe o le o kuro ni ilu re.

Bawo ni mo se le ri iranlọwọ gba fun ailera mi?

Bi o ba nsaisan, tabi bi o kan rẹ ko ba balẹ nipa ilera rẹ tabi ti enikeni ninu ẹbi rẹ, lo ri dokita ti o wa ni agbegbe rẹ, eyiti a npe ni General Practitioner (GP). Ile-ise GP ni a npe ni Surgery tabi Health Centre.

O gbodo fi oruko silẹ pelu GP kan lakoko, ki o ba a le ri itoju gba nigbakuba ti o ba nilo rẹ. Lati fi oruko silẹ, iwọ yoo ni lati so oruko rẹ, ojo ti a bi o, adireesi rẹ, ati nomba foonu rẹ, bi o ba ni foonu. Alatileyin rẹ, eyiti o ran o lowo lati ri ile gbe, yoo mo awon ohun ti o ni lati se lati le fi oruko silẹ ni agbegbe rẹ.

Awon GP miiran ma nfe ki gbogbo eniyan ti o wa si ile-iwosan won fun igba akoko se ayewo ipo ilera won. Noosi ni ma a saba se eyi. O se pataki fun o lati lo fun ayewo yi, biotileje wipe o ko saisan.

Bi ile-ise iwosan kan ba ko jalẹ lati jeki o fi oruko silẹ, o le beere lowo ile-ise eto ilera ti a npe ni Primary Care Trust, lati ba o wa ile-iwosan ti o le lo.

Bawo ni emi yoo se seto ati ri dokita?

Ki o to le ri dokita tabi eyikeyi ninu awon noosi ni ile-iwosan, o gbodo koko seto ati ri won, yala nipase lilọ sibẹ funraarare ni, tabi nipase pipe lati ori foonu. O le se ibeere fun noosi tabi dokita okunrin tabi obirin, biotileje wipe eyi kii see se ni gbogbo igba.

O see se ki o ni lati duro fun ojo die, bi riri dokita rẹ ko ba jẹ kikanju. Bi o ba ro wipe o ye ki o ri dokita ni kiakia, so fun ẹniti ngba alejo wole ni ile-iwosan naa, nigbati o ba lo seto ati ri dokita, won yoo si jeki o ri dokita ni ojo naa, bi o ba ye beẹ. Bi dokita ba ni oye wipe aisan ti nse o le de ibi wipe o ko le wa si ile-iwosan, o le wa ri o ni ile.

Riri dọkita ma ngba to iseju maarun si mewa. O gbọdọ se eto lotooto fun enikokan ninu ebi re ti o fe ri dọkita.

Jowo rii daju wipe o de ile-iwosan lasiko ni ojo ti o ti seto lati ri dokita, bi o ko ba si le lo mo ni ojo ti o ti seto re yi, jowo rii daju wipe o fi to won leti ni ile-iwosan naa.

Bi nko ba gbọ ede gęsi nkọ?

Bi o ba nilo olutumo-ede, o gbọdọ so fun eniti ngba alejo wole ni ile-iwosan naa, nigbati o ba lo seto ati ri dọkita. So fun awon osise ibe iru ede ti o gbọ, won yoo si seto olutumode fun o, tabi ki o se eto olutumode lati ori foonu. O se pataki wipe ki oro iwọ ati dọkita ye ara yin yekeyeke, ki dọkita naa ba a le mo ohun ti nse o.

Tani o tun nba GP mi sise?

- Awon noosi ko eko akoyege, won si ni imo ti o ga, ni ilu UK. Awon a maa bojuto ailera, won a si maa fun ni l'aberere ajesara, won a maa gba ni niyanju nipa fifi eto-s'omo-bibi, won a maa toju awon alarun ti o le koko, gegẹbii aarun atogbe (diabetes), won si le gba ni niyanju nipa ailera eni.
- Awon noosi agbebi omo (midwife) a maa se itoju awon alaboyun ati omo ti won ba bi. Itoju alaboyun ki o to bimọ ni a npe ni 'ante-natal', itoju re bi o ba si bimọ tan ni 'post-natal'.
- Awon osise ilera ti nba ni lalejo (Health Visitors) ni awon noosi ti o ko eko akoyege nipa itoju awon omode ati awon ebi won, won a si maa ran ni lowo lati wa ni ipo ilera ni gbogbo igba. Awon wonyi le wa ki o ni ile re.

Bi mo ba fe ri dọkita ti o ni imo pataki nipa aisan ti nse mi nkọ?

GP re ni yoo ma saba se itoju re, ti yoo si mo boya o nilo lati ri dọkita ti o ko eko pataki nipa aisan re (ti a npe ni Consultant), tabi boya o nilo lati duro fun igba die ni ile-iwosan. Gbogbo eniyan ni ilu UK ni maa duro de igba ti a ba da fun won bi won ba fe ri iru awon dọkita yi.

Ile-iwosan ni yoo ko iwe si o nipa gbogbo eto ti won ti se fun o lati ri dọkita onimọ pataki yi. O gbọdọ so fun won ni ile-iwosan naa bi o ba fe ki olutumode pade re ni ibiti o ti fe ri dọkita onimọ pataki naa.

Eto ati ri dọkita onimọ pataki yi le waye, nigbamii, ni ile-iwosan ti o jinna die si ibugbe re, sugbon o le ri iranlowo fun sisan owo moto gba, bi o ba ni fomu HC2.

Iwe ti a nkọ aarun ti nse ni si.

Bi a ba ti fun o ni iwe ti a ko aisan ti nse o si (eyi je alawo bulu), jowo rii daju wipe o nmu eyi dani nigbakuugba ti o ba ti fe ri dọkita tabi noosi. Ohun ti a ko sinu iwe yi je ohun asiri ti o han si iwọ ati awon osise NHS nikan. A ko gba elomiran laaye lati ka iwe yi.

Tani o tun le ran mi lowo?

Oogun

Bi dokita re ba fe ki o lo awon oogun kan, yoo ko iwe ilana oogun ti a npe ni 'Prescription' fun o. Mu eyi lo si odo awon ti nta oogun. Lati gba iwe ilana oogun naa lofe, o nilo fommu HC2. Awon onimo nipa oogun lilo, ti a npe ni 'Pharmacists', le gba o niyanju nipa iwosan aarun keekeke. A le ri awon oogun kan ra ni ile-itaja oogun laigba iwe ilana oogun yi, eyi si kan awon oogun ara riro, ati awon oogun iko.

Itoju eyin ati enu

Bi o ba ni aarun kan nipa eyin re, o gbodo ri dokita ti nse itoju eyin ati enu, ti a npe ni 'dentist'. Ki o to le ri itoju gba fun eyin re, o gbodo koko fi oruko silo pelu dokita olutoju eyin ati enu. Bi o ba ni isoro nipa fifi oruko silo pelu olutoju eyin ati enu yi, o le lo ri awon NHS Direct, tabi awon osise ilera ni agbegbe re.

Iriran oju

Bi o ba nilo lati se ayewo oju re, tabi o fe gba jigi iriran titun, se eto lati ri dokita ti ntoju oju. Awon wonyi ni ile-ise kaakiri aarin ilu. Fommu HC2 ti mu sisan owo fun ayewo oju ati fun awon orisi jigi kan kuro, beere fun alaye lowo dokita oju naa.

Nigbati a ba ti ti ilekun ile-iwosan GP re

A maa nsi ilekun ile-ise GP lati aago mejo aabo (0830) titi di aago mefa aabo irule (1830), lati ojo aje si ojo eti. Ni awon akoko ti o ku – ni ale, ni ojo abameta, ojo aiku ati ni awon ojo isimi pataki (public holidays) – oluranlowo dokita ma nwa ni itosi fun awon aisan pajawiri ti ko le duro de igbati a o si ilekun ile-ise dokita re.

Lati ri iranlowo, o le pe nomba awon osise asiko-ti-o-rekoja ni agbegbe re, eyiti a ko si isale yi, won yoo si gba o niyanju lati ori foonu. Won le so ile-iwosan GP ti o le lo fun o, osise ilera kan si le wa si ile re.

O si tun le pe NHS Direct lori 0845 46 47, fun imoran nipa ailera, tabi fun atileyin nipa ailera, nigbakugba ti ile-iwosan dokita re ba wa ni titi pa. Ki yoo na o lowo pupo bi o ba lo foonu agbesile (landline), fun apeere, foonu ti a ko sobu fun, ju pe ki o lo foonu alagbeka lo.

Bi o ko ba gbo ede geesi, NHS Direct ati awon osise asiko-ti-o-rekoja le ba o wa olutumode. Ohun ti o ni lati se ni wipe ki o daruko ede ti o gbo, ni ede geesi, nigbati o ba pe won lori foonu. Bi o ko ba le so ede geesi rara, jeki ore tabi ebi re, tabi osise alatileyin kan ba o pe ibiti o fe pe, ki o si duro de igbati olutumode yoo le ba o soro lori foonu naa, ki o to so ohun ti o nse o. A o beere awon ohun kan lowo re, gegebii oruko re ati adireesi re: alaye yi se pataki, a ki yoo si so ohun ti o ba so fun elomiran.

Lati pe NHS Direct fun imoran nipa ailara, pe:0845 46 47
Lati pe ile-iṣe asiko-ti-o-rekoja ni agbegbe re, fun iranlowo nipa ailara
nigbati ile-iwosan GP re ba ti ti ilekun, pe:

Ohun ti o le se nigba pajawiri

Nigba pajawiri, bi iwọ tabi enikeni ti nba o gbe ba ni ailera ti o le jojo, eyiti ko see fi silẹ di igbati a ba si ilekun ile-iwosan GP, o le pe 999 (lofe) fun oko ti a fi ngbe awon alaisan, o si tun le lo si eka ti nri si Jamba ati Pajawiri ni ile-iwosan ti o wa ni agbegbe re. Sugbon, eyi wa fun igba pajawiri nikan. Mase lo si eka ti nri si Jambaa ati Pajawiri fun awon ailara keekeke.

Ekunrere alaye nipa GP tabi nipa awon ajo ti nri si ilera awon ti o salo si ilu miiran fun aabo, ni agbegbe re:

ABOUT THE NHS

YORUBA

OCTOBER 2005

HEALTH & HOUSING RESOURCES. UNIT 39 CONCOURSE HOUSE

DEWSBURY ROAD LEEDS LS11 7DF

T. 0113 2770999 F. 0113 2704753

email <ikelvin@healthandhousing.org>